

Скляр М.Ю.

СТАН ПОПУЛЯЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ АВТОХТОННИХ ДЕНДРОСОЗОФІТІВ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІССЯ

Гетьманський національний природний парк

вул. Миру, 6, м. Тростянець, 42600, Україна

e-mail: maryna_skliar@ukr.net

Автохтонні дендросозофіти Українського Полісся – це види місцевої флори, які мають офіційний статус певних рангів охорони (міжнародного, загальнодержавного або регіонального) (Дендросоцологічний каталог..., 2011). Початок їхнього ґрунтового популяційного вивчення припадає на середину ХХ ст. У цей час найактивніше реалізується популяційно-онтогенетичний підхід. Водночас з'являється низка наукових праць, присвячених характеристиці онтогенезу певних видів рослин, висвітленню ознак, притаманних особинам різних онтогенетичних станів. Така інформація наводиться для *Picea abies* (L.) Karst. (Киселева, 1976), *Juniperus communis* L. (Аксенова, 1976), *Daphne mezereum* L. (Вахrameєва, Денисова, 1974), *Lonicera xylosteum* L. (Вахrameєва, 1983), *Vaccinium uliginosum* L. (Баландина, 1983), *Oxycoccus palustris* Pers. (Баландина, 1993), *Chimaphila umbellata* (L.) W. Barton (Багдасарова, 1993), *Ledum palustre* L. (Крылова, Прокошина, 1995).

Серед автохтонних дендрософітів до числа видів, для яких зараз у різних регіонах здійснюються різнопланові популяційні дослідження належить *Juniperus communis* (Аксенова, 1976, Даниель Гарсія, 2000, Фарукшина, Путехін, 2011, Кожевников, Тишкова, Кожевников, 2011, Кожевников, Тишкова, 2013), *Picea abies* (Некрасов, 1993, Макагон, Привалихин, 2003, Коришиков, Привалихин, 2007, 2011, Сурсо, 2009, Видякин, 2010). До числа видів, для яких проведені комплексні популяційні дослідження, належить й *Chimaphila umbellata* (Панченко, 2000).

Загалом популяції більшості автохтонних дендросозофітів вкрай недостатньо охоплені популяційним аналізом. Зокрема, це *Chamaecytisus podolicus* (Blocki) Klask. Стосовно його нині відомо лише те, що його популяції нечисленні, займають невелику площу та мають тенденцією до скорочення (Червона книга України, 2009).

Також мізерною є інформація щодо *Daphne sneorum* L. У літературних джерелах зазначається, що кількість його популяцій невелика. Вид росте у вигляді окремих досить густих куртин, діаметром кілька десятків метрів, які в процесі розвитку популяції формують кільце і диференціюються на окремі дрібні локалітети. Щільність популяції буває густою (до 20 % покриття), коли в основному переважають генеративні особини (Червона книга України, 2009).

Проведене також дослідження популяцій *Linnaea borealis* L. у стані стресу. Показано, що цей вид у високогір'ї Українських Карпат завдяки вегетативному розмноженню протягом багатьох десятиліть стало підтримує показники популяційної щільності та просторову організацію (Царик, Малиновський, 1995). Результати вивчення *Andromeda polifolia* L. засвідчили, що у різних мікросайтах боліт цей вид формує популяції, які суттєво відмінні за онтогенетичною структурою, а також щільністю рослин та їхнім розміром (J. G. K. Flower-Ellis, 1975).

До деяких видів із групи автохтонних дендрософітів (*Ledum palustre*) популяційні підходи використано з метою їхнього вивчення у ресурсознавчому та еколого-ценотичному аспектах (Созинов, Кузьмичова, 2004).

Вище охарактеризовано види із числа автохтонних дендрософітів Українського Полісся, для яких на нині вже є досвід проведення популяційних досліджень. Однак, навіть для них відсутня інформація, яка різнопланово характеризує популяції та висвітлює сукупність їхніх кількісних та якісних ознак. Для більшості автохтонних дендрософітів популяційні дані є вкрай фрагментарними. Крім того, літературні джерела про стан популяцій рослин, що зараз віднесені до групи автохтонних дендросозофітів Українського Полісся, здебільшого висвітлюють результати їхнього вивчення у зовсім інших регіонах.